

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
Nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stop. peti-vrsta
mali oglaš po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
in pr. večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedelika in
četrta po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, neilustrirano
pismo se ne sprejema! Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Upravo je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inštalac. Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Finančniki nad politiki

Pariz, aprila 1919.

Vprašanje reparacij, ki ga tretira tekoma dveh zadnjih mesecev pariška konferenca finančnih ekspertov Amerike, Francije, Anglije, Italije in Nemčije, je doseglo v teh dneh višek napetosti v svojem razvoju h končni rešitvi reparacijskega problema. Po nervozni pariškega časopisja izgleda, da so se upniki med seboj sprli in da si niso edini v vprašanju, ali naj sprejmejo najnovejše predloge nemškega delegata dr. Schachta. Predsednik konference Owen Young še ni interveniral, kar mu nekateri pariški časopisi silno zamerijo. Pariški »Journal des Debats« izraža popolno skepso v uspeh reparacijske konference in neprikrito poziva eksperte, da naj se razidejo. Obratno pa nemško časopisje napol triumfira in demokratski »Berliner Tagblatt« skoraj zlobno istoveti usodo reparacijske teze upnikov z usodo bivšega ministra Klotza, ki je leta 1919. kot minister ugotovil in izračunal, da bo Nemčija leta 1929. v stanu plačati 10 milijard zlatih mark, dočim jih je leta 1928. plačala 2 in pol milijardi in jih sedaj na reparacijski konferenci letno ponuja 800 milijonov, dočim morajo zavezniki letno plačati Ameriki 900 milijonov zlatih mark na medvojnih dolgovih. Seveda ta nemška teza ne bo vzdržala in trenutno vrednost anuitete, ki jo naj Nemci plačajo, variira med dvema in tremi milijardami zlatih mark letno.

Gotovo se dogaja prvič v diplomatski zgodovini Evrope, da so diplomati v sredi svoje drame, ki naj vodi po vseh peripetijah evropske in svetovne politične zaostrenosti k rešitvi treh najnujnejših problemov Evrope, to je k rešitvi reparacijskega problema, k problemu izpraznitve Porenja in k problemu razorožitve, popolnoma odpovedali in da so morali zaprositi mašinste-eksperte, da izpreme strukturo in kuliserijo odra. Po politični zanimivosti konferenc v Parizu, Londonu, Spaju, Ženevi, Cannesu in Genovi in po delnih sijajnih in za zgodovino sodobne Evrope toliko pomembnih nastopih Lloyd Georgea, Milleranda, Brianda, Theunisa, Čerina in Rathenaua (priznanje Rusije, ki je sledilo konferenci v Genovi), se politiki umikajo in bodo, kakor vse izgleda, morali priznati suverenost ekspertov v odločitvi reparacijskega problema.

Ta suverenost se počasi javlja. V okolici mračnega hotela George V. na Champs-Elysées se je začelo čutiti, da to niso čisto navadni eksperti, ki so prišli na konferenco. Opaziti je bilo, da so to gospodarji sami, ki so prišli. Pierpont Morgan in Owen Young predstavljata kot predstavnika Amerike aktivno potenco te konference. Pridružil bi se njima še lahko Sir Josiah Stamp, predstavnik Anglije. Zbrali so se na konferenco predstavniki svetovne nadržave, predstavniki imperij financ in industrije. So to kralji brez armad in brez meja, ki izdajajo ukaze po kablu in telefonu. Z eno intervencijo na borzah dobivajo in zmagujejo v strašnih bitkah, ki imajo že toliko žrtev, da bi lahko z njimi že nešteto krat napolnili dolino Jozafat.

Tako se počasi razvija ideja internacionalne reparacijske banke — clearing house —, katere cilj naj bi bil odvzeti finančnim operacijam Evrope ves trup politike. To bi bila banka, ki bi razpolagala z velikanskimi kapitali in vsled tako omogočenih investicij s sijajnimi gospodarskimi perspektivami. Vsled obvez, ki bi jih vsaka država imela napram tej banki, bi ta banka poleg Društva narodov v Ženevi predstavljala drugo Društvo narodov, ki bi temeljilo na kreditu. Kakšni bi bili odnosi držav napram banki, danes še ni mogoče predvideti. Banki bi bilo treba samo izdati iz svojih trezorjev obveznice dotične države, ki bi se ne pokoravala direktoriju banke, na trg in z njimi preplaviti borze, da bi s tem uničila gospodarstvo dotične države. Obenem bi naj ta banka služila Ameriki kot kanal za investiranje kreditov v Rusiji in Aziji in bi tako Amerika izvršila industrializacijo Rusije in Azije. Baje so v Londonu to opazili in je Anglija zadnji čas napram načrtu clearing-house neprijazna.

Neki francoski list je zadnji čas s tem stavkom končal svoja premišljevanja: »... Nous restons confiants parceque les Américains mènent toute l'affaire, to se pravi: »Mi taupamo, ker Amerikanci vodijo vso zadevo.«

V ospredju je gospodarska samostojnost Evrope. Amerikanci postajajo gospodarji. Evropa se bo najbrž morala vdati v usodo. Vprašanje je, ali bo Anglija s svojim imperijem lahko ušla Ameriki in se po desetih ali

Samo pet oblasti bo?

Del vladnih krogov za pet oblasti: zagrebška, belgrajska, sarajevska, skopljska in ljubljanska

Belgrad, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Glede bodoče razdelitve države na upravne oblasti je zanimivo, da se danes z ene strani vladnih krogov razširila verzija, da je zelo verjetno, da bi bila najboljša rešitev upravne problema v tem, če bi se država razdelila na pet oblasti, in sicer: slovensko, hrvatsko, bel-

grajsko, sarajevsko in skopljsko oblast. Glede te razdelitve na pet oblasti je največ pomisleka zoper skopljsko oblast. Zagrebška oblast bi v tem slučaju upravne razdelitve države na pet oblasti dobila del Bosne, del Dalmacije (severni) in Slavonijo do Srema.

Konferenca Male antante

Bukarešt, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Konferenca Male antante bo 28. t. m. v Belgradu. »Lupta« poroča, da se bo pred politično konferenco vršila gospodarska konferenca, da se na njej izdela program, ki je bil določen na

predkonferenci. Na politični konferenci bodo predvsem razpravljali o stališču glede predmetov, ki se bodo 10. junija razpravljali v Madridu na seji Sveta Društva narodov.

Oficielen demanti našega delegata

Gayda je pobral svoje izmišljotine iz madjarske brošure iz l. 1925

Belgrad, 18. apr. (Tel. »Slov.« — Oficijelno.) Šef jugoslovanske delegacije v komisiji za razorožitve dr. Laza Marković je večeraj popoldne obiskal glavnega tajnika Društva narodov Drummonda. Ob tej priliki ga je opozoril na kampanjo italijanskega tiska proti naši državi. Po tem obisku je dr. Marković sprejel časnikarje in jih obvestil, da je bil pri tajniku Društva narodov in ga pri tej priliki obvestil o kampanji italijanskega tiska proti Jugoslaviji:

»Jugoslovansko javno mnenje,« je dejal Drummond, »je bilo v zadnjem času popolnoma pomirjeno. Toda radi poslednjih lažnih

vih italijanskih vesti je prišlo do golovega vznemirjenja. Vse te lažne vesti so razširjali elementi, ki ne želijo dobrih odnosov med Jugoslavijo in Italijo.«

Prav tako je dr. Laza Marković obvestil glavnega tajnika Društva narodov, da je jugoslovanska vlada odobrila dogovor zoper uporabo strupenih plinov, ki je bil sklenjen leta 1925.

Glede »Giornale d'Italia« in njeovih izmišljenih dokumentov se danes avtentično poudarja, da je časnikar Gayda vzel dokumente iz knjižnice »Probujeni Madjari«, ki je izšla leta 1925.

Zakon o tiskovnem uradu podpisan

Belgrad, 18. apr. (Tel. »Slov.«) Nj. Vel. kralj je podpisal zakon o osrednjem tiskovnem uradu v predsedništvu vlade. Zakon sam je zelo kratak in določa v glavnem: V predsedništvu vlade se ustanovi osrednji tiskovni urad. Nastavljenci bodo državni uradniki. Za nje veljajo predpisi zakona o državnih uradnikih, razen §§ 18. do 25., 35. do 37., 40. do 41.

72. do 85. Glede honorarjev uradnikom tega novega urada določa zakon, da bo predsednik vlade njihov honorar določil s posebno uredbo. Zakon nadalje določa, da vsi krediti, ki so določeni po novem proračunu za različne tiskovne urade v raznih ministrstvih, kakor v zunanem in notranjem, zapadejo v prid tega novo osnovanega osrednjega tiskovnega urada.

Vladna gospodarska politika

Belgrad, 18. apr. (Tel. »Slov.«) Ko bo vlada gotova s preureditvijo uprave, bo pričela z reševanjem gospodarskih vprašanj. Iz najbolj merodajnih mest se zatrjuje, da še ni mogla vlada pristopiti k reševanju gospodarskih vprašanj, čeprav je ob svojem nastopu ravno gospodarska vprašanja najbolj poudarjala, ker je morala vlada najprej pripraviti pravi aparat, ki bi bil kos veliki nalogi, da se vse nameravane preosnove tudi dejansko izvrše.

Kakor čujemo, bo vlada v prvi vrsti obravnavala carinski tarif. Naravno je, da v tem oziru nastajajo dan za dnem velike težave. Zlasti pridejo v poštev trgovinski odnosi s sosednimi državami, predvsem s tistimi, s ka-

terimi še nimamo trgovinskih pogodb. Vlada že sedaj pripravlja material o vseh zvezah našega gospodarstva z inozemstvom. Ko bo uprava v naši notranjosti gotova, bo vlada vse zveze s tujino obnovila, odnosno ustvarila nove, da bi imeli čim več pogodb z vsemi državami.

Tako bi bil ustvarjen sistem trgovinskih pogodb glede carin in bi tvoril za sebe celoto, ki bi bila potem osnova za vso našo gospodarsko politiko. V zvezi s tem se poudarja potreba, da mora biti vsako ministrstvo organizirano tako, da bo za sebe prava celota in da bo reševalo vse zadeve, ki spadajo pod njegov resor.

Trgov. ministrstvo središče gospodarske politike

Belgrad, 18. apr. (Tel. »Slov.«) V zvezi z ureditvijo ministrstev je nastalo stremljenje, da se na trgovinsko ministrstvo prenese vodstvo naše gospodarske politike. Dosedaj naša trgovinska politika ni bila enolno urejena. Inicijativa je izhajala iz najrazličnejših ministrstev, zlasti od finančnega, trgovinskega, zunanega in kmetijskega ministrstva. Jasno je, da je vsako izmed teh ministrstev imelo svoje tendence in da zato do skupnega mišljenja ni moglo priti. Finančno ministrstvo in glavno carinsko ter trošarinsko ravnateljstvo so imeli

odločilen vpliv na razvoj našega gospodarstva. Vloga trgovinskega ministrstva je bila več ali manj upravne in reprezentativne značaja.

Sedanji trgovinski minister Mažuranič pa vztraja na tem, da postane trgovinsko ministrstvo vodilno ministrstvo za vso gospodarsko politiko ter naj bi iz njega izhajala inicijativa. Ker je bilo treba v tem smislu tudi urediti uredbo o organizaciji trgovinskega ministrstva, se je zakasnila splošna uredba o organizaciji ministrstev, ki bi morala biti izdana že dne 15. aprila.

Jugoslavija za mir

Praga, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Jugoslovanski poslanik v Pragi Angjeliničević je naglašal pri sprejemu novinarjev, da ima Jugoslavija trdne mirovne namene, da se posveča sedaj popolnoma svojem notranjemu prerodenju in zedinjenju in da hoče vlada zbrati brez razlike vse narodne sile. Dr. Benešov

optimizem o velikem napredku mirovne misli sprejema tudi jugoslovanska vlada in njeni narodi. Ta ideja je ustvarila malo antanto. V tem duhu se sedaj vrše pogajanja z Bolgarsko in obnavlja staro prijateljstvo z Grčijo. Ta želja po miru dokazuje velike vitalne sile jugoslovanskega naroda, ki je močen dovolj, doprinesiti potrebne žrtve za ohranitev svoje integritete in svojega drago plačanega miru.

petnajstih letih začela meriti z ameriškim kolosom? Umik angleškega kapitala iz Južne Amerike je slabo znamenje. ec.

London, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Danes je imel Baldwin v Londonu velik volivni govor.

Sporazum v pogajanjih z Romunijo

Belgrad, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Delegacija za jugoslovansko-romunski pogajanja sta dosedaj delali v štirih odsekih: v javno-pravnem, zasebno-pravnem, upravnem in finančno-gospodarskem. V vseh vprašanjih se je dosegel načelen sporazum, tako da je pričakovati v par dneh podpisov dogovorov, ki so se dosegli v teh štirih odsekih.

Seja vrh. zakonodajnega sveta

Belgrad, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Po seji vrhovnega zakonodajnega sveta je izšel ta-le komunikat:

»Današnja seja VZS je pričela ob 3.30 in se je končala ob 6 VZS je obravnaval uredbo o dolžnostih in pravicah ter kvalifikaciji nadzornikov državnih cest. Kot izvedenec gradbenega ministrstva je pri seji prisostvoval Trifunović. Uredba je šla skozi svet z malimi spremembami. Brez sprememb je bil sprejet načrt zakona o odlaganju volitev v trgovske, obrtne in industrijske zbornice. Prihodnja seja bo jutri ob 3 popoldne. Na dnevnem redu je: 1. uredba o cestarjih, 2. uredba o uporabljanju javnih cest.«

Načrt o likvidaciji agrarne reforme

Belgrad, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Kmetijsko ministrstvo je izdelalo zakonski načrt o likvidaciji agrarne reforme, oziroma velikih posestev v severnih krajih. Da bi zaslišalo posamezne agrarne zajednice, je pozvalo njihove zastopnike v Belgrad. Danes so prišli zastopniki iz raznih krajev, iz Zagreba, Novega Sada, Osijeka itd. Tozadevna konferenca se je vršila danes dopoldne.

Občni zbor »Putnika«

Belgrad, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršil občni zbor »Putnika«. Iz poročil »Putnika« je posneti, da je društvo doseglo leta 1928. mnogo večji uspeh, kakor l. 1927. L. 1927 se je prodalo vozni listkov za 70 milijonov, 1928 za 75 milij. Din, kar dokazuje, da je leta 1928. posetilo našo državo več tujcev. Društvo je sklenilo s prometnim ministrstvom leta 1926. pogodbo, ki je bila odobrena 28. marca 1928 po glavnem železniškem ravnateljstvu. Do nove pogodbe še ni prišlo. Lani so se ustanovile podružnice v Somboru, Osijeku, Crikvenici in Rabu. Družba je sklenila pogodbo z romunskim in bolgarskim glavnim železniškim ravnateljstvom. Družbeni perspektivi o naši državi so tiskani v nemščini, francoščini, češčini in angleščini. Za propagando so se izdale velike vsote. V Sloveniji je dobila zimskosportna zveza v Ljubljani 10.000 Din. zveza za tujski promet v Mariboru 6000 Din. Leta 1928. je imela družba 18 delničarjev z 485 delnicami Družba je ustanovila pri ravnateljstvu poseben odsek za tujsko-prometno propagando. Čisti dobiček znaša 4.979.313.01 Din, dividenda pa 900 Din. V sklad za pospeševanje tujskega prom. se je iz čistega dobička dalo 2.489.456 dinarjev.

Pirotska konferenca je bila uspešna

Bolgarska brzojavna agentura je izdala ta demanti:

Ker so gotovi tuji listi poročali, da ni bila bolgarsko-jugoslovanska konferenca uspešna in da se ima neuspeh pripisati izključno le bolgarski vladi, bolgarska brzojavna agentura odločno demantira te napačne informacije, ker je resnica čisto druga. V resnici so pirotska pogajanja privedla do sporazuma glede večine obravnanih vprašanj in obe vladi proučujeta sedaj sklepe, ki so jih storili delegati.

Ker je ratifikacija sklenjenih odredb blizu, bodo sklepi pirotske konference v kratkem stopili v veljavo in se zato ne more govoriti o neuspehu pirotske konference.«

Posojilo pridelovalcem tobaka

Belgrad, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Zakon o spremembi čl. 19 zakona o tobačnem monopolu je Nj. Vel. kralj podpisal. Po tem zakonu se lahko dajo tobačnim pridelovalcem posojila po proračunu za l. 1929/30.

Dunajska vremenska napoved. Se bolj toplo. Jasno vreme bo najbrže trajalo še več dni.

Vladimir Pušenjak:

Program vlade za proračunsko leto 1929-30

2. Zakonodajno delo.

Ministrstvo za notranje zadeve namerava predložiti zakon o ureditvi notranje uprave, zakon o policiji, zakon o prestopkih, zakon o administrativnem postopanju.

Pravosodno ministrstvo je izdelalo zakon proti korupciji, zakon o ministrski odgovornosti, izdelujejo se pravilniki za delo sodišč, drž. pravdnikov, kazenskih zavodov, izdelan je zakon o vrhovni državni upravi, s katerim se je zmanjšalo preveliko število ministrstev. Pripravljajo se revizija uradniškega zakona, pripravljajo se trgovski zakon, zakon o pomorskem pravu, zemljkrajni zakon in splošni državljanski zakonik.

Prosvetno ministrstvo hoče uzakoniti zakone: o ureditvi ministrstva o glavnem prosv. svetu, o ljudskih šolah, o meščanskih šolah, o višjih pedagoških šolah, o šolskih knjigah, o vseučiliščih, o gledališčih, o šolah za umetnost, o muzejih in čuvanju starin, o bibliotekah, o zaščiti avtorskega prava, o zadužbinah.

V ministrstvu za vere odnošeno sedaj v oddelku za vere, je izdelan zakon o zaščiti historijsko-arhitektonskih cerkvenih spomenikov, pripravljajo se zakon o srbski pravoslavni cerkvi, o muslimanski veri, o židovski veri, o medverskih odnošajih; namerava se skleniti konkordat s sv. Stolico.

Novelirati se hoče zakon o glavni kontroli, izdelati se hočejo posebni zakoni o sodnijskih taksah, o davku na dedščine, na vozila, na pridobivanje nepremičnin, na posojila in prometni kapital.

Ministrstvo vojske in mornarice namerava izdelati zakon o administraciji vojske in mornarice, da se okorna administracija napravi gibkejša. Nadalje misli spremeniti in dopolniti na podlagi 6-letnega izkustva veljaven zakon o ustroju vojske in mornarice.

Predložiti se hoče zakon o državnih in ne-državnih cestah ter izvršiti revizija sedanje mreže državnih cest.

Ministrstvo za pošto namerava predložiti zakon o poštah, telefonu in telegrafu.

Z zakonom o organizaciji zun. ministrstva se hoče doseči racionalna razdelitev poslov v ministrstvu in dobra organizacija službe v inozemstvu.

Pripravljen je enoten zakon o šumah in lovski zakon; zakon o hudočelnih, o zaščiti male in srednje šumske industrije, rudarski zakon in zakon o zavarovanju rudarjev.

Izdelal se bo zakon o trgovinah, o kontroli kmet. pridelkov, o industrijskih obveznicah, o privatnih bankah, o zastavljajnicah, o zaščiti vlagateljev, o kontroli zavarovalnic, o obrestni meri v hipotekarnih bankah, o turizmu.

S posebnim zakonom se bo izvršila likvidacija agrarne reforme v teku proračunskega leta; izdelati se ima posebni zakon za severne kraje, a posebni za južno Srbijo in Dalmacijo.

3. Delo za narod.

Prosvetno ministrstvo hoče roko v roki s privatnimi ustanovami pospeševati ljudsko izobrazbo, osobito s prirejanjem poučnih tečajev, nadalje hoče z zgradbo novih ljudskih šol podpirati zastale kraje.

Kmet. ministrstvo hoče posvetiti vso pažnjo izobrazbi kmeta potom tečajev, strokovnih šol, vzornih posestev; nadalje se hoče brigati za dosego cenega kredita in osiguranje izvoza naših pridelkov. Vrše se priprave, da se sedanja direkcija za kmet. kredit preosnuje na avtonomni in bančni podlagi in njena sredstva povečajo, da bi mogla zadovoljiti kreditne potrebe kmeta. Pri sklepanju trgovinskih pogodb se bo zahtevalo ugodnosti za izvoz naših pridelkov in se bodo samo onim državam dovolile ugodnosti pri uvozu industrijskih izdelkov, katere bodo dale ugodnosti za naš izvoz. Ukinile se bodo vse izvozne carine za kmet. pridelke in znižale uvozne carine za kmet. potrebščine.

Belgrajske vesti

Belgrad, 18. aprila.

Ljubljanskega vseučiliškega rektorja dr. Milana Vidmarja je Nj. Vel. kralj sprejel danes v daljšo avdienco. Avdienca je v zvezi z ljubljanskim vseučiliščem in vseučiliškim zakonom.

Zdravstveno stanje vojvode Stepanoviča v Čačku je se danes nekoliko izboljšalo.

V svrhu izboljšanja zemljišč in povzdige rentabilnosti naše zemlje je vlada sklenila, da po naših domačih zadružnih zvezah ponudi našim kmetovalcem boljša semena.

Stanovanjskemu zakonu je dodalo soc. ministrstvo obširno razlago.

Monopolska uprava in finančno ministrstvo se pogajata, da bi se proizvajanje cigaretnega papirja popolnoma prepustilo zasebnim podjetjem.

Uredba o številu in sedežih odvetniških zbornic je bila danes podpisana.

Gradbeno ministrstvo je izdalo na podrejene oblasti razpis, v katerem pravi, da se bo odslej vodila strožja kontrola nad tem, da se državne zgradbe pravočasno dograje. Podjetniki, ki ne bi dela pravočasno dovršili, bodo plačali občutno odškodnino.

Prihod največjega ruskega komponista Glazunova se v kratkem pričakuje v Belgrad, kjer bo priredil nekaj koncertov, ki jih bo sam dirigiral.

Konferenca strokovnjakov prekinjena!

Pariz, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Na konferenci strokovnjakov je prišlo danes nepričakovano do popolnega preloma. Odbor komisije, ki je imel nalogo, da nemški memorandum prouči natančneje in ki je dopolnjeval v glavnem razpravljal o prvih nemških anuitetah, je popoldne nadaljeval svoje posvetovanje in vprašal dr. Schachta, ali je predlagane številke smatrati za končnoveljavne. Schacht je temu pritrdil in dodal, da nemška delegacija ne more dovoliti nadaljnjih koncesij. Po daljši razpravi je konferenca podala izjavo, da je nadaljevanje razprave brezpomembno in da se morajo razprave končnoveljavno prekiniti. Na jutrišnji plenarni seji bo imenovan odbor, ki bo poročilo in bo ta seja pač zadnja.

Od strani zaveznikov se je izdal komunique, v katerem se prekinjenje utemeljuje med drugim s tem, da je nemška delegacija svoje predloge zvezala z nekaterimi neizpolnjenimi političnimi zahtevami. S tem se gotovo misli na nemške navedbe o potrebi, da je treba nemško plačilno zmožnost povečati z razširjenjem gospodarskih podlag. Nemški memorandum trdi, da je Nemčija bolj, kakor vsaka druga industrijska država, prisiljena, uvažati sirovine za vzdrževanje in produkcijo svoje industrije. Nemčija pa je bistveno omejena pri dobavi sirovin in nima možnosti, otvoriti lastna ozemlja za sirovine, kar pomeni večjo obremenitev trgovinske in plačilne bilance. Če ima Nemčija dolžnost, izpolnjevati svoje obveznosti brez vedno večjih zahtev v inozemstvu, se ji mora dati možnost, da si zopet ustvari lastne prekomorske dobavne vire za sirovine, ravno tako pa se mora skrbeti tudi za to, da se zmanjša v Nemčiji uvoz živin in da Nemčiji možnost, da lahko sama producira potrebna živila. S tega vidika govori memorandum o onih pokrajinih Nemčije na vzhodu, kjer je zadosti živin, pa so ji bile z mirovnimi pogodbami odvzete. Treba bi se bilo torej dogovoriti o primernih

odredbah, da se ti škodljivi dobavni pogoji odstranijo. Nemčija pa s tem neče sprožiti na novo vprašanja kolonij in koridorja na vzhodu. Nemška delegacija pri tem ni mislila na lastne nemške kolonije, temveč samo na to, da se ustvari možnost zadostne udeležbe nemškega gospodarstva v tujih kolonijah.

Pariz, 18. apr. (Tel. »Slov.«) Pariški listi najostreje odklanjajo nemški memorandum v reparacijskem vprašanju kot smešen, impertinenten in indiskutabel. »Petit Parisien« izjavlja, da je »res cinično«, da Nemčija, vedoma pozabljač svojo odgovornost v vojni, tako razume spravno politiko iz Locarna. Listi s številkami dokazujejo, da nemška ponudba zadoštuje komaj za pokritje medzaveznikiških dolgov in morda tudi še za obresti za Dawesovo posojilo, da pa nič ne ostane za stroške obnove, za stroške zasedbe Porenja, za Belgijo in za druge male zaveznike. »Echo de Paris« poudarja soglasno z drugimi listi, da nihče ne misli na to, sprejeti nemško ponudbo. Na francoski strani smatrajo konferenco za praktično neuspelo, da si bodo govorili iz diplomatskega optimizma samo o suspendiranju konference. Angleži in Američani pa hčejo poskusiti še zadnjo rešilno akcijo. Nič ne pomaga, če bi mogli pripraviti dr. Schachta morda do zvišanja ponudbe za okoli 256 milijonov, treba je temveč obdržati zasedbo Porenja in prepričati, da bi Nemčija sedaj sabotirala Dawesov načrt, katerega napake so sedaj seveda vidne.

»Matine« izjavlja, da celo Owen Young smatra nemško ponudbo za indiskutabel. Blok zaveznikov je sklenjen čvrsteje, kakor sploh kdaj. List objavlja senzacionalno vest, da je Owen Young še večeraj zvečer prejel brzjavko svoje vlade, ki se nanaša na možnost redukcije ameriških zahtev, in da je dobil bianco pooblastilo, tako da so torej vrata za nadaljnje dogovore odprta.

Trije sovjetski predlogi

Ženeva, 18. aprila. (Tel. Slov.) Predlogi ruske delegacije so danes znani natančno. Čuje se, da so člani komisije imeli že celo vrsto sestankov, da zavzamejo skupno stališče.

Litvinovi predlogi se glasijo:

1. Izdelati načrt konvencije na podlagi substancijalnega znižanja obstoječih bojnih sil;

2. Uvesti v načrt metodo zmanjšanja oboroževanja, ki bi slonela na temelju načela o razmerju ali drugega sličnega objektivnega načela; načelo proporcije bi se moralo uporabljati enakomerno za vse države, dopustne pa naj bi bile gotove razlike v korist manjših in nezadostno zavarovanih držav;

3. Uvesti v načrt konvencije številčni koeficient zmanjšanja oboroževanja, t. j. natančne sorazmerne številke za znižanje oboroževanja.

Ti trije predlogi imajo glasom uvoda, ki ga je dodal Litvinov, svrha, da natančno določijo naloge razorožitvene komisije. Te naloge obstoje v tem, da se čim prej in čim občutneje pripravi rešitev razorožitvenega problema.

Litvinov je popoldne v daljšem govoru pojasnjeval, da je svrha in smisel njegove resolucije ta, prisiliti komisijo do nedvoumne jasnosti v tem pogledu, da se ima določiti v načrtu konvencije ne samo omejitve, temveč tudi občutno zmanjšanje oboroževanja. Izjavil je izrecno, da ni dovoljeno, glasovati proti, pri tem pa vendarle izjaviti, da je kdo obenem tudi za zmanjšanje oboroževanja. Od vseh mogočih metod pomenja samo njegova metoda resnično pravično in enakomerno zmanjšanje oboroževanja. Trdil je, da če se odkloni ruski predlog, pade obenem tudi turški predlog, ker tudi ta zahteva številčno zmanjšanje oboroževanja, za kar baje komisija nima pooblastila.

V tem kočljivem položaju je omogočil izhod očitno že pripravljen predlog češkoslo-

vaških delegatov, da naj pisarna najprej razčisti prvo vprašanje, kako daleč spadajo sovjetski predlogi v okvir dela komisije.

Italijanski general De Marini je popravil svoje prejšnje izjave, da je Italija pripravljena, sprejeti za svojo armado najnižjo številko, ki bo jo sprejela kaka druga kontinentalna država, drugo vprašanje pa je odklonil, sklicujoč se na francoskega delegata Massiglyja, ker bi bilo krivično, staviti kako državo, ki je že močno zmanjšala svojo oborožitev, na isto stopnjo, kakor kako drugo državo, ki je svojo oborožitev po možnosti še povečala.

Litvinov se je odločno branil proti temu, da bi se lahko prosilo Svet Društva narodov za pojasnila procedure. Izjavil je, da je komisija dostikrat sama razširila okvir svojih posvetovanj. Ne želi odločitve pisarne, temveč odločitev vlad, ki so zastopane v komisiji in ki se ne smejo skrivati za predhodnimi odločitvami pisarne.

Predsednik Loudon je nato predlagal, da bi se lahko prosilo Svet Društva narodov za pojasnila, kako naj postopa z ruskimi predlogi, pri tem pa je prezrl, da ne bi bile niti sovjetska Rusija, niti Turčija, niti Združene države vezane na odločitev Sveta Društva narodov. V zmešnjavi je ostal brezuspšen apel Tevfik Ruždi beja, da mora komisija pač enostavno odgovoriti na stavljeni tri vprašanja, in Loudon je moral končno po dvehurnem posvetovanju ugotoviti, da ne preostaja nič drugega, kakor da bo pisarna skušala, do jutri dopoldne na podlagi prejšnjih sklepov komisije in resolucije Sveta Društva narodov izgotoviti poročilo o pristojnosti komisije za posvetovanje o teh treh ruskih predlogih.

Komunistično delovanje hrvatskih akademikov

Molimo Vas, da prema § 26. zakona o štampi donesete pod naslovom »Komunistično delovanje hrvatskih akademikov« v prvom broju Vašeg lista na istom mestu i istim slovima sledeći ispravak:

1. Nije istina, da je klub Matija Gubec imao veze sa sovjetskom misijom, nego je naprotiv istina, da je imao veze s ruskim studentima emigrantima, koji su silom prilika morali priznati sadašnje stanje u Rusiji.

2. Nije istina, da je dr. ... širilo komunističku propagandu niti je imalo bilo kakvi

politički karakter; nego je naprotiv istina, da kao takvo po ovdašnjim zakonima ne bi moglo postojati, a kad bi se ogrešilo o njih bilo bi raspušteno, što do danas nije učinjeno.

3. Nije istina, da je policija zabranila protestnu skupštinu, nego je naprotiv istina, da je skupština održana uz brojno učesće svih jugoslavinskih studenata i na njoj donešena rezolucija.

Primite izraz našeg poštovanja. — Akademski klub »Matija Gubec« u Pragu. Predsjednik: inž. arch. c. Stanko Aranjoš; tajnik: Pavešić Franjo.

Don Bosco -- blaženi

Rim, 18. aprila. (Tel. Slov.) Dne 2. junija bo svečano proglašeno za blaženega ustanovitelj salezijanskega reda don Bosco, pri čemer bo na papeževo željo razsvetljena fronta cerkve sv. Petra s kupolo z znanimi rimskimi bakljami. Ob proslavi papeževega duhovniškega jubileja, dne 21. decembra 1929 se bo slovesno otvorila tudi vatikanska železniška proga in kolodvor ter veliki, novi most preko Tibere.

Velika nesreča

München, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Na cesti se je pripetila težka nesreča radi eksplozije tovornega avtomobila, ki je bil naložen s lahko gorljivimi snovmi, med katerimi se je vnel eter in eksploziral z velikim pokom. Ker se je okoli avtomobila nabralo dosti ljudi, je bilo ranjenih več oseb, med njimi štiri težko.

Dr. Ender - zvezni kancler?

Dunaj, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Pogajanja z opozicijo o delovnem programu so se danes opoldne obnovila in se zdi, da so ustvarila glede najemniškega zakona možnost sporazuma. Smatra se, da bodo krščanski socialisti jutri določili deželnega glavarja iz Vorarlberga dr. Enderja za zveznega kanclerja. Pogajanja o delovnem programu in sestavi vlade pa se bodo nadaljevala šele sredi prihodnjega tedna.

Dr. Seipel odstopil iz lastnega nagiba

Dunaj, 18. apr. (Tel. Slov.) Leveemu krilu krščansko socialne stranke blizu stoječa »Neue Zeitung« objavlja izjave »visokega cerkvenega kneza mednarodnega pomena« o govoricah, da so cerkveni krogi o veliki noči pripravili dr. Seipla k temu, da je odstopil. Te govore so popolnoma neresnične. Nič se ni vplivalo, tem manj pa pritiskalo na dr. Seipla.

Program franc. vlade

Pariz, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Poincaré bo v ponedeljek otvoril generalni svet okrožja Meuse z velikim govorom, na katerem bo razvijal svoj prihodnji finančni in gospodarski program. Govoril bo tudi o prihodnjem državnem proračunu in o novi davčni politiki. Smatra za potrebno, da so v prihodnjem proračunu prihrani vsaj ena milijarda. Glede reparacij se bo izjavil za stališče, da se Francija ne more odreči svojim stroškom za obnovo porušenih pokrajin, katere mora brez-pogojno zahtevati od Nemčije.

Papeževa zastava nad Jeruzalemom

Jeruzalem, 18. apr. (Tel. »Slov.«) Za prvega papeževega nuncija v Jeruzalemu bo imenovan monsignor Valley. Vatikan bo zgradil na najbolj vidnem najvišjem mestu Jeruzalema palačo za svojo nunciaturo, ki bo postala simbol svelega mesta. Tako bo nad Jeruzalemom plapolala papeževa zastava, Vatikan se že pogaja z Vel. Britanijo kot protektorico Svete dežele o pravih katoliških cerkve. Po vsej verjetnosti bo dobila katoliška cerkev prvenstveno pravico nad vsemi svetimi mesti v Jeruzalemu, Betlehemu in Nazaretu.

Pacelli odpotoval v Rim

Rim, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Berlinski nuncij Pacelli je bil danes popoldne na poslovilni avdienci pri papežu in potem odpotoval v Berlin. Potrjuje se, da njegova pot v Rim zaenkrat ni prinesla nobenega napredka v vprašanju konkordata z Nemčijo.

Razne vesti iz naše države

Tirana, 18. apr. (Tel. Slov.) Albanski poslanik v Belgradu Reuf Fico je bil imenovan za albanskega zunanjega ministra.

Dela na zgraditvi nove proge Belgrad—Kotor ozir. Belgrad—Tuzla—Doboj—Banjaluka—Split se te dni prične.

Romunski učenjak, slavist in etnograf prof. Peter Caraman se mudi v Zagrebu Tu proučuje hrvatsko folkloro. Dela v vseučiliški knjižnici. Iz Zagreba odide v Atene, odkoder se vrne v Zagreb, da dokonča svoje delo o folklori balkanskih narodov in nje odnošajih do Romunije.

»Slobodni Dom« je danes izšel, s čemer so demantirane vse vesti, da je ustavljen.

Ekскурzija nemških vseučilišnikov iz Frankfurtu in Leipziga je prispela sem. Proučevali bodo floro in favno Jadranskega morja. Danes so obiskali Marjan in bližnjo splitsko okolico. Včeraj pa so napravili popoldanski izlet po morju. Vseučilišnike vodi prof. Gruempel.

Primorske vesti

Arretacije v Trstu. V soboto so bili v Trstu iz neznanih vzrokov aretirani:

1. dr. Udovič Peter, absolvent visoke šole v Trstu.
2. Angelo Kukanja (vpisan na padovanski juridčni univerzi).
3. Anton Grbec, bivši uradnik pri pol. društvu »Edinost«.
4. Mirko Saksida, neabsolviran srednješolec.
5. dijak Lah,
6. uradnik Luin,
7. Ivan Stari, bivši odgov. urednik »Istarske Riječi«.
8. gđc. Maršič, uradnica pri »Istarski Riječi«.
9. še druga uradnica pri »Istarski Riječi«.

Obe gospodični sta bili že v soboto izpuščeni. Kakor pa pravijo zadnje vesti, sta bili v terek zopet aretirani. Vzroki arretacije so neznan.

Prešernova izdaja Jug. knjigarne

Belgrad, 18. aprila. (Tel. »Slov.«) Prosvetni svet je pri obravnavanju vprašanja, ali naj se nova Prešernova izdaja v založbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani priporoči, izrekel mnenje, da se morejo klasiki, ki se po učnem načrtu čitajo v srednjih šolah, v vseh primernih izdajah uporabljati, in tako torej tudi Prešeren v novi izdaji Jugoslovanske knjigarne.

Novosadska vremenska napoved. Vedro. Jugovzhodni veter.